

Prvi predlogi so se pojavili v l. 1924. do 1927. N. pr. Obresti rezervnega sklada naj se porablja za podpre bolnim članom, en del izplačane posmrtnine (izplačila posmrtnin v golih tisočakih) naj se zbira v poseben sklad za podpre, članskemu prispevku naj doda vsak član parkrat v letu določen znesek, ki se bo porabljal za socialne potrebe društvenih članov.

Izkaz o podpornem skladu US

Leto	Vseh prosilcev	Prejelo podpore			Podpore so bile izdane za					Odklonjeni				Poprava	Glavnica podpor. sklada				Opomba
		prosilcev	v znesku		bolzen	čakanje na pokojnino	premišlje- vanje	razno soc. potrebe	Zglašili za podpore, a ne vložili prošanj	vzrok neosolaten	po pravilniku	drugi vzroki	se je pomno- žila za		stanje 31. dec.				
			din	p									din		p				
1	2	3	4		5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		15		16	
1934	143	92	188.457	—	64	4	10	14	20	15	—	—	—	—	—	151.732	—	Poslovanje je prišlo 1. julija 1934.	
1935	101	84	167.470	25	53	3	4	24	17	5	7	1	16 prošelj iz l. 1934.	4.201	75	155.933	75		
1936	118	72	144.408	—	36	9	13	14	21	6	16	3	3 prošnje iz l. 1935.	5.862	75	161.796	50		
1937	114	83	180.362	75	52	4	7	20	14	4	14	2	3 prošnje iz l. 1936.	8.894	50	170.691	—		
Skupaj	476	331	680.698	—	205	20	34	72	72	30	37	6	—	—	—	—	—		

331

145

Resnejše in bolj utemeljene predloge je prejela zadruga uprava v letih 1929. do 1932. S 1. januarjem 1932. je US pričela poslovati kot zadruga. Že v tem letu se je nabralo toliko gradiva za spremembo pravil, da je zadruga načelstvo pritegnilo k delu še nekaj članov iz Ljubljane in okolice. Ti so na posebnih članskih sestankih preračunali predložene načrte in pripravili primerne predloge za občni zbor US od 14. maja 1933.

Na tem občnem zboru je dobilo članstvo kar dve novi dobrini, s katerima se lahko okoristi že v življenju. Ustanovljena sta bila podporni sklad in starostni podporni sklad.

I. PODPORNÍ SKLAD US.

Na občnem zboru v Ljubljani, 14. maja 1933., je bil sprejet predlog: »US ustanovi podporni sklad, vsak član vplača enkratni znesek 60 din, katerega se mu ne vrne.« S poštvovalnostjo vseh zadrugnikov se je odprl nov podporni vir za vse člane US, ki bodo v boleznih ali drugačnih socialnih potrebah prejeli iz tega sklada primerno denarno podporo kot brezobrestno posojilo. Te podpore odmerja in podeljuje zadruga načelstvo na rednih sejah in v zneskih od 500 do 5000 din. Prejemniki podpor jih vračajo v nizkih mesečnih obrokih brezobrestno.

S svojim blagodejnim delom je pričel podporni sklad 1. julija 1934. Zadruga uprava je do tega časa zbrala od članov priličen znesek od 150.000 din. Že na prvi seji je zadruga načelstvo razdelilo 58 prisilcev za 122.100 din podpor.

Podporni sklad ima svoj pravilnik, katerega je potrdil občni zbor v Mariboru l. 1934., spopolnila sta ga občna zborna v Celju leta 1935. in v Novem mestu leta 1936.

Parmesečno poslovanje podpornega sklada je pokazalo, kako veliko premajhna so sredstva njegova, da bi zadostila vsaj najnujnejšim potrebam mnogih prisilcev. Prav kmalu so prihajali novi predlogi za povečanje glavnice v podpornem skladu. Še enkratno vplačilo zneska 60 din v ta sklad ni bilo zadosti simpatično sprejeto na občnem zboru v Ljubljani, 23. maja 1937. Pač pa je bil ugodno izglasovan na tem občnem zboru predlog, da se od vsake izplačane posmrtnine odtegne 1 % za podporni sklad. S tem je dobil podporni sklad nov vir, ki ne bo nikdar usahnil in — upajmo — vedno primerno zalagal naš »bednostni sklad«.

Vse delo v podpornem skladu se vrši samostojno. Z US ima samo posredne zveze, kot skupni čekovni račun, člansko pripadnost v US, informacije in upravno osebeje. Popol-

noma ločeno ima podporni sklad svoj vložni vpisnik, kontne liste, blagajno in znamke, se samostojno vodi, obračunava in zaključuje. Z glavnico in prispevki v ta sklad se rezervni sklad US prav nič ne množi in ne obremenuje.

Kako in v koliki meri je storil podporni sklad svojo dolžnost, o tem naj govore številke v priobčenem »Izkazu«.

K »Izkazu« naj dodam nekaj pripomb. Od 1. julija 1934. do 31. decembra 1937., to je v treh in pol letih, je prejela zadruga uprava 476 prošelj, povprečno vsak mesec 11 prošelj. V ti dobi je prejelo 331 prisilcev 680.698 din; upoštevanih je bilo 70 %. Podpore so bile izdane (po izkazu rubr. 5. do 8.): za bolezen 205 prisilcem — 62 %, za čakanje na pokojnino 20 prisilcem — 6 %, za premitivne 34 prisilcem — 10 %, za razne socialne potrebe 72 prisilcem — 22 %.

Upoštevanih ni bilo 145 prisilcev, to je 30 %. Od teh se je 72 prisilcev — 50 % — pač oglasilo za podpre, so po večini prejeli potrebne tiskovine, niso pa vrnili tiskovin spopolnjenih po pravilniku, torej so se sami izločili; 30 prisilcem je načelstvo prošnje zavrnilo, ker se mu je zdel navedeni vzrok premalo socialen — 20 %, 37 prisilcev — 25 % — je bilo zavrnjenih po pravilniku, ker niso bili še 3 leta člani US, so vračali podporo ali pa pravkar vrnili prvo podporo, 6 prisilcev — 5 % — je načelstvo odklonilo, ker niso člani US. Izmed neugodno rešenih prošelj je zavrnilo načelstvo le 30 prisilcev, to je 20 % ali v zvezi z vsemi prosilci le 1.6 %.

Kako se množi premoženje podpornega sklada vidimo rubr. 14. in 15. V ta sklad prispevajo vsako leto novi zadrugniki vsak po 60 din, prosilci sami pa poravnajo nastale stroške za podeljene podpore. Od 1. septembra 1937. se odtegne od vsake izplačane posmrtnine po 1 %. Ti odbitki bodo dali letni znesek od 5000 do 7000 din.

Podporni sklad je povzročil sem in tja nekaj razburjenja. Ta je prošelj za večji znesek kakor ga je prejel, oni ni prejel izplačila takoj po vloženi prošnji, enega je načelstvo zavrnilo, ker je bil navedeni vzrok premalo socialen, drugi ima svojo plačo (pokojnino) pri računovodstvu (finančni direkciji) tako obremenjeno, da bi podporni sklad več let ne prišel do poravnave, blagajniški saldo je izkazoval na sejni dan nizek znesek itd. Načelstvo se je ravnalo po načelu: Pomagaj mnogim prisilcem, četudi z manjšimi zneski kakor so si jih želeli. Pred vsem pa je bila največja skrb zadruga uprave ta, da se je upoštevalo vse potrebne prisilce, da je bila varnost težko zbranega denarja 100 % na in da se je neradne vračevalce s primernimi odredbami prisililo na pravo pot. Marsičesa bi ne bilo treba, če bi se vsi prosilci za te podpore zavedali, da je podporni sklad socialna ustanova in ne posojilnica.

imel in da bi njegovi vojaki dali življenje zanj. Zaupal nam je sluga tudi, da je njegov gospod zelo bogat in učen ter da ga drugi oficirji vedno izprašujejo za to in ono.

Večkrat sva se dobila na cesti in tedaj me je navadno povabil, da sem šel malo z njim. Govoril je zelo čisto italijansko, počasi in razločno, da sem ga mnogo laže razumel kot druge. Včasih kakega izraza nisem razumel, pa mi je pomagal ali z razlago, ali pa celo z našo besedo, zvenečo bolj po rusko. Tedaj se je vselej nasmehnil in vprašal, če je bilo prav.

Nekoč je prišel poslušati v šolo kaj otroci znajo. Prijazno se je opravičil, naj mu tega ne zamerim, ker je prišel samo na ukaz vojaške oblasti, ki se ji on kot vojak mora pokoravati.

Brali smo z najmanjšimi pri velikih črkah. Vsi so brali prav gladko, bodisi iz našega »Abecednika«, pa tudi stavke, ki sem jih sproti napisaval na šolsko tablo. Klical sem po vrsti po tri in tri, da so napisali na tablo svoja imena in priimke, čeravno še nisem vzeli prav vseh črk. Niti enemu se ni kaj ponesrečilo, prav kot bi čutili, da se morajo sedaj izkazati. Tudi računali so gladko in pogumno ter zapeli več narodnih pesmi. Te so nadporočniku tako ugajale, da so mu jih morali zapeti še več. Prepeli so mu menda vse, kar so jih znali, vsako z večjim veseljem.

Pri odhodu mi je rekel, da bo že komandantu poročal prav točno, kaj otroci vse znajo.

Nadporočnikov sluga nam je pozneje povedal, da je rekel njegov gospod pri večerji zbranim oficirjem dobesedno: »Tale vaški otroci, ki hodijo prvo leto v šolo, znajo več kot vsi naši vojaki skupaj.«

II. STAROSTNI PODPORNÍ SKLAD US.

Dobrin podpornega sklada se morejo posluževati le oni zadrugniki, ki so po boleznih, nesrečah ali drugih socialnih potrebah zašli v težke gmotne nepriroke, so prosili US za pomoč in jim je načelstvo priznalo denarno podporo. Starostni podporni sklad je namenjen vsem zadrugnikom, ki bodo po svoji članski pripadnosti prišli enkrat na vrsto, ne da bi prosili za to. Načelstvo oprošča vseh članskih dajatev najstarejše zadrugnike — računano po članski pripadnosti v US — po vrstnem redu njih vpisa v zadruga knjigo. Za načelstvo je važen samo znesek vsakoletnih obresti od imovine starostnega podpornega sklada.

Starostni podporni sklad je bil ustanovljen leta 1933. na občnem zboru s tem, da so se sprejemne pristojbine za nove priglasence v starosti od 25 do 45 let določile po II. načinu brez doplačila po 150 din letno. Za te nove zadrugnike odtegne zadruga uprava pri izplačilu posmrtnin po 1.2 % do 24 % v korist starostnega podpornega sklada.

Potrebne podatke najdete v »Izkazu o star. podpor. skladu US«. V popolnejše pojasnilo samo nekaj pripomb.

Izkaz o starostnem podpornem skladu US

Datum	Število članskega prispevka oproščanih članov	Prispevki v star. podpor. sklad						Članski prispevek za oproščene člane		Stanje star. podpornega sklada 31. decembra		Opomba
		po § 13-4		po § 16-2		obresti		din	p	din	p	
		din	p	din	p	din	p					
1	2	3		4		5		6		7		
Od 14. V. 1933. do 1. VII. 1935.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32.070	—	Rubrika 7: Stanje od 1. VII. 1935.
1935	9	—	—	—	—	1.230	—	890	—	32.410	—	Do 5. IX. 1935. M. Lesnika (umrl)
1936	9	2.286	—	—	—	1.291	84	1.530	—	32.457	84	od 5. IX. 1935. J. Črnko
1937	9	6.213	60	1.398	—	1.435	—	1.935	—	41.569	44	

Starostni podporni sklad je bil po § 13. — odst. 4., ustanovljen že leta 1933. V prvih dveh letih ni prejel ta sklad nikakih vpilov, da bi pričel z delom. Zadruga načelstvo sprejema v zadrugo le zdrave in primeroma mlajše (do 45 let) priglasence. Šele v juniju 1935. podarjena hranilna vloga v znesku 32.070 din je povzročila, da je zadruga načelstvo s 1. julijem 1935. oprostilo vseh članskih dajatev 9 zadrugnikov.

Denarni zavodi so zaradi vseobče krize na denarnem trgu znižali obresti, od teh pa

odtegujejo še rentni davek. Smrtni primeri v zadrugi so se pomnožili: 31 v letu 1935., 32 v letu 1936. in 41 v letu 1937. Z znižanjem obresti in pomnožitvijo smrtnih primerov je postal naš proračun za 9 oprostitev premajhen. Če primerjate v »Izkazu« rubr. 5. in 6. (obresti in članski prispevek) za leti 1936. in 1937., vidite, da je imela US v ti dobi 739,16 dinarjev primanjkljaja. Končno letno stanje tega sklada se je dvignilo le s prispevki iz rubrik 3. in 4. Sedanja hranilna vloga din 41.569,44 je zadruga uprava naložila na vezan rok po 5 %. S 1. julijem 1938. bo načelstvu dana možnost, da oprosti zopet nekaj zadrugnikov.

Na občnem zboru v letu 1937. so zadrugniki sprejeli novo določbo v svoja pravila. »Od vsake izplačane posmrtnine se odtegne po 1 % za starostni podporni sklad.« Zadruga uprava izvaja to od 1. septembra 1937.

Vsak začetek je težak, posebno še tam, kjer je potreben denar. Z dobro voljo in nekaj poštvovalnosti zadrugnikov US so se našla potrebna denarna sredstva i za starostni podporni sklad. Za bodočnost se nam kaže prav lepa slika: Letni prispevki bodo vsako leto večji, saj so oni po § 16. - 2, stalni, pri-

spevkov po § 13. - 4, bo vedno več, obresti bodo vsako leto višje. Posledica: Vsako leto več oprostitev.

Zdaj oproščeni zadrugniki so: Dimnik Josipina - Ljubljana, Levstik Miloš - Celje, Petriček Anton - Zalec, Rošker Franc - Maribor, Gregorin Ivanka - Vič, Vodenik Šimen - Kranj, Wesiak (Bezjak) Jožefa - Ptuj, Koderman Janko - Maribor, Črnko Jernej - Jarenina, in Lesnika Miha - Studenci pri Mariboru (umrl 5. septembra 1935.).

Iv. Kocijančič.

Vranc-Dolganov „Podrobni učni načrt“ — v luči srbske kritike

Laskavo priznanje v beograjski „Narodni prosveti“

Znani in spoštovani naš stanovski bojevnik tov. Dragiša M. Mihajlović je pod imenom »Moja učiteljska radost« objavil v »Narodni prosveti« (Beograd) št. 36 tale prikaz Vranc - Dolganovega »Podrobnega učnega načrta«.

»Pred dnevi sem pričel čitati delo nekega pedagoga svetovnega slovesa. Velika vera v vrednost tega dela je izzvala v meni veliko zanimanje pri čitanju. Doživljal pa sem nekaj neobičajnega. Čim bolj sem se bližal koncu knjige, tem manj sem cenil njenega avtorja. Kako to — boste vprašali? Pisec se pri tretiranju pedagoških problemov niti najmanj ne ozira na življenje otroka in naroda, temveč filozofira, prezirajoč vsa mnogoterstva življenjska dejstva, kakor da ne bi vobče obstajala. Avtor gre tako daleč, da končno dobiš vtis, kakor da bi bila knjiga napisana zaradi knjige, ne pa zaradi reševanja postavljenega problema.

S čitanjem omenjenega dela še nisem bil pri kraju, ko dobim dve knjigi tovarišev - učiteljev: 1. J. Dolgan - E. Vranc: Podrobni

učni načrt za ljudske šole. 2. E. Vranc - J. Dolgan: Nastavni program za narodne šole u Kraljevini Jugoslaviji (v cirilici). Kakšna razlika med ono prvo in obema naposled omenjenima knjigama! Dočim se ona prva odlikuje po svoji meglenosti in veliki nesmiselnosti v pogledih na svet in življenje, se obe drugi z vso preciznostjo približujeta otrokovemu in narodovemu življenju!

Povejmo razloge za to trditve:

V predgovoru prve knjige pisca pravita: »Da bi se dvignila stopnja izobrazbe kmečkih in delavskih slojev naroda — to je bila želja avtorjev, ko sta sestavljala ta podrobni učni načrt. Prizadevala sta si, da bi zbrala kulturne vrednote, ki naj jih spoznava in ceni preprosti človek ter po njih preoblikuje svoje delo in življenje.«

To so misli na svojem mestu. Stara resnica: »Najprej živeti, potem filozofirati!« je še dandanes v veljavi. Kajti misel, ki zataji dejstva, je življenju nepotrebna. In prav v tej knjigi kulturne vrednote ne prezirajo dejstev, zato morejo kot take narod očuvati pred

občinske posle, tedaj so me neprestano nadlegovali nepriljubljeni sostanovaleci — miši. Ker jim je zmanjkalo hrane po vojaških skladiščih, so postale tako drzne, da so mi na nogah glodale čevlje. Prihajale so vskekrizem izpod slabega poda in nam prav vse uničile, kar so dosegle. Živeč smo morali imeti v pločevinastih posodah, obloko pa smo obešali na žeblice visoko od tal, drugače bi šla vsa v kosce.

Pisati sem moral dolgo časa pri dveh svečah, ker namizne svetilke ni bilo mogoče dobiti. Praznično razpoloženje je zavladalo v hiši, ko smo jo končno vendar iztaknili v neki trgovini, oddaljeni tri ure od nas. Petroleja smo imeli dovolj in slovesno smo jo prižgali. Vse drugače se je dalo pisati ob tej razsvetljavi. Ob pozni uri pa so me zopet nadlegovali neljubi gosti, tako da sem moral pograbiti metlo in jih poditi po sobi. Ko le ni bilo miru, sem končno šel z lučjo svetit, kje imajo glavno skrivališče. Nesreča je hotela, da mi je svetilka padla na tla in se razbila. V rokah mi je ostalo edino kovinasto stojalo. Bil sem zopet brez prave luči, navedan le na borni svečki.

Čemu opisujem vse to? Samo v opomin onim, ki ob vsaki najmanjši priliki že obupujejo in tožijo o težavah kot bi jih drugi ne bili imeli. Vse kar nas je kdaj zadelo, in če je bilo še tako bridko, se nam dozdeva v sedanjosti kot neverjeten sen ter nas navdaja s pogumom, videč, da se lahko vse premagava in da človek stori toliko kot sam hoče. — Lepo je sedeti v urejenih razmerah, a mnogo zanimivejše in poučnejše je življenje tam, kjer je treba vse šele ustvarjati.

Lir.

Moja „delovna“ šola

(Spomini iz prekratne dobe.)

(Nadaljevanje.)

Vojaške oblasti so si lastile tudi nekako nadzorstvo nad šolami. Naš polkovnik, osebnost zelo dober mož, ki je stanoval v župnišču, je določil za ta posel nekega nadporočnika, ki je bil v civilu advokat nekje v gorenji Italiji. Ta je bil res srčnoder in izobražen človek. Prišel se je k meni nekako opravičevati, češ, da naj ne bom užaljen, ker bo moral on kot advokat, ki se na pedagogiko prav nič ne razume, mene nadzirati. Že prej je prav diskretno poizvedoval pri ljudeh, če lahko živim in, če bi morda kaj rabil. Ker nisem hotel priti v kako odvisnost, sem po ljudeh sporočil, da s plačo še kar izhajam. Vojaške oblasti so imele namreč različne zaloge življenjskih potrebščin, ki so jih po preudarnosti delile med ljudi. Tudi šolskim otrokom so dajali kosilo. Dotični nadporočnik, ki je za to skrbel, je gotovo razumel moje stališče napram novim oblastem. Poslal pa je ob različnih praznikih ali celo ob navadnih nedeljah mojim trem otrokom obilnih daril: igrač, finih jestvin, potrebščin za kuhinjo, tako, da smo precej uganili, da je to za nas vse. Ker sem vedel, da daje to iz lastnega nabiga in brez zahrbtnih misli, ga nisem hotel z odklonitvijo užaliti.

Občevanje tega oficirja z ljudmi je pričelo o njegovi visoki inteligenci. Vsi so ga radi imeli, zlasti še otroci iz one hiše, kjer je stanoval. Razdal jim je vse svoje priboljške in jih z velikim veseljem opazoval, ko so se gostili z njegovimi darili. Njegov sluga nam je pripovedoval, da boljšega gospoda še ni

zablodami v življenju. Pisca stoji na pravih stališču, ko trdita, da samo zdrava kultura bo mogla obvarovati delovno ljudstvo pred konvencionalnimi zablodami, zato ta učni načrt nista sestavila samo zaradi šole. Kajti šolsko delo je koristno samo takrat, če je v soglasju z dolžnostjo do živčnega naroda. Pod vodstvom te ideje in poznavajoča prav dobro razvojne silnice narodovega življenja ter njegovo zavisnost od gospodarskih, socialnih in političnih ustanov, izjavljata avtorja korektno:

»Ta učni načrt ne zahteva, da bi se otroci vso navedeno snov naučili, ampak nudi le zaklad poljudnih znanosti, od katerih si jemlje vsakdo, kar potrebuje za organizem otroških duš, ki jih poučuje. Naj bo učni načrt kakršen koli, vedno mora učitelj izbirati snov glede na njeno kulturno vrednost za določene prilike in potrebe ter glede na duševno razpoloženje in zmogljivost otrok.«

Take misli so razumljive in kažejo odnos učnega načrta do življenjskih razmer okolja, v katerem šola živi in dela. Zato učni načrt ne sme vsebovati kakšne za deco neprebavljive abstrakcije, nego odgovore na stvarne ljudske prilike in potrebe.

Da knjigo laže razumejo učitelji, ki ne čitajo slovenščine, je izšla ona druga knjiga, ki je 6. zvezek »Pedagoške biblioteke« JUU. Bil bi ne samo greh napram šoli in narodu, nego istočasno tudi dokaz neobičajno slabe kultiviranosti jugoslovanskega učiteljstva, ako se knjiga ne bi proučila in izkoristila z vsemi svojimi divnimi sugestijami.

V čem je še njena vrednost? Ni samo posrečen izredni izbor in razpored učnega gradiva, nego je jedro v psihološkem in sociološkem obrazloženju učnega načrta. V tem učnem načrtu navedena načela predstavljajo najtehtnejše argumente, kar se jih je kdaj pri nas napisalo. Resen čitatelj se mora začuditi, ko čita utemeljitve učnega načrta: 1. o strukturi sodobnosti, 2. kakšna naj bi bila sodobna šola, 3. predlogi za spre-

membo zakona o narodnih šolah in nujne spremembe uradnega učnega načrta za narodno šolo, 4. načelo strnjenejšega šolskega dela, 5. Stvarne enote — vodilne misli — v posrednih razredih, 6. Načelo življenjske bližine, delovnega napredka in pobude za produktivno ustvarjanje, 8. načelo dejavnosti, 9. razni tipi šol, 10. odnosi med višjo narodno in osnovno ter nadaljevalno šolo, 11. državljanska vzgoja.

Ko učitelj vse to prečita in pri vsakodnevem šolskem delu principe uveljavlja, tedaj šele spozna, koliko smisla in koliko miselnosti vsebujeta obe knjigi. V tem bo za vsakega učitelja vzklila nova učiteljska radost! Tovariša Dolgan in Vranc sta napravila jugoslovanskemu učiteljstvu s svojima knjigama čast! Z njima sta se povzpela na največjo višino, do katere se je mogel do danes povzpeti jugoslovanski učitelj. Pa še nekaj več: dokazala sta vsem in vsakomur, da je v vprašanju šolske reforme učitelj vedno pred teoretijskimi pedagogi — doktorji filozofije, katerim »svobodne spekulacije« življenje vedno razveljavlja, na njih mesto pa stavlja dejstva, ki se obiti ne dajo.

Za vse to prožim svojo roko tovarišema Dolganu in Vrancu in pozdravljam njuno zamisel, ki mi je dala priliko za novo prijetno učiteljsko radost. Zelel bi le, da ista tako radost doživi celokupno jugoslovansko učiteljstvo. To se bo zgodilo, če obe knjigi nabavi in čita ter tudi — praktično uveljavlja. V tem primeru bi jaz morda občutil še drugo učiteljsko radost. Bom li to radost dočakal? Tega ne vem — kajti čas mojega razstanka z učiteljstvom se bliža... — Drag. M. Mihajlovič (Kragujevac).

»Podrobni učni načrt ima v zalogi Knjižarna Učiteljske tiskarne — broš. 36 din.

»Nastavni program« ima centrala JUU v Beogradu — 6 din.

»Osnove strnjenejšega pouka« ima še tov. Vranc (Študenti pri Mariboru) po znižani ceni. Naročite!

Izjava

Po dobjenih informacijah, ki sem jih prejel od JUU — sekcije za dravsko banovino, sem se prepričal, da sresko društvo Maribor-mesto ni poslalo niti sekciji, niti Mladinski matici kakega dopisa, ki bi bil naperjen proti delovanju Mladinske matice, temveč je samo obvestilo, kakega mišljenja so nekateri njegovi člani o delu Mladinske matice, kar s tem lojalno popravljam.

Hudales Oskar s. r.

Z gornjo izjavo so trenja, ki so nastala po objavi članka »Kritika, ki ni kritika«, dokončno izravnana. Za tako mirno in stvarno rešitev gre v prvi vrsti zahvala sreskemu društvu Maribor-mesto, pa tudi avtorju članka tovarišu Hudalesu, ki se je izjavil potem, ko mu je sekcija zadevo stvarno pojasnila, takoj pripravljenega, lojalno in korektno likvidirati zadevo s podpisom gornje izjave.

JUU sekcija za dravsko banovino v Ljubljani. Metod Kumelj s. r. Drago Supančič s. r.

Novakovo „Risanje“

Vsak šolnik pozna važnost risanja. Risanje ni le samostojen predmet, ki vzgaja umetniška čustva, temveč tudi služi za pripomoček domala vsem drugim predmetom. Vsakdanje delo med mladino nas uči, da je risanje sila zgovoren jezik in tisti pomočnik, ki prikaže mladini s pomočjo risbe neznane pojme in predstave takrat, ko jih ne zmoremo pojasniti zgolj z besedo. Poleg pravilnice je risanje prva zadeva, ki pritegne nase otroka že v predšolski dobi in ga spremlja potem skozi vse šole in tudi v praktično življenje.

Iz prakse vemo, da mnogim učiteljem in učiteljicam pouk risanja ne »leži«. Ti so izpostavljeni mnogim nevednostim in vsakdanjem šolskem delu. Te in vse druge opozarjamo na sila praktičen pedagoški priročnik »Risanje«, ki ga je poklonil jugoslovanskemu učiteljstvu tov. Alojzij Novak, ravnatelj bežigradske meščanske šole v Ljubljani.

Ravnatelj Novak je znan generaciji slovenskega učiteljstva kot risarski strokovnjak in eden prvih pobornikov za uvedbo deških ročnih del v naše ljudske in meščanske šole.

V svojem »Risanju« prikazuje avtor, kako naj sistematično vzgajamo učence za dobre risarje.

»Risanje« je že po zunanosti prekrasna knjiga, ki zamika tudi laika. Neizčrpen zaklad pa najde v njej učitelj, saj je prirejen tako, da služi ne samo risanju, temveč tudi ostalim predmetom. Vse delo je zgrajeno na predpisanih učnih načrtih za vso dobo 8-letnega šolanja.

Kako je treba postopati pri sistematičnem pouku, nam pove avtor na 52 straneh teksta. Navajamo le nekaj poglavij iz tekstnega dela:

Sistematično risanje, samodelavnost učenec, izrezovanje, stilizacija, narodni okraski in njih uporaba, barva in nje uporaba, viziranje in vizirni okvirki, perspektivno risanje, ilustriranje, gnetenje, dela iz ilovice, izdelki iz barvastega papirja itd. itd. Praktični šolnik g. Novak nas seznani z vsemi načini in postopki, ki jih naša delovna šola zahteva.

Vse kar najdemo omenjeno v tiskani besedi v priročniku, nam prikazujejo nato prekrasne risarske predloge. Teh je nad 100 pol večjeje formata. Izdelki so za vsak razred posebej vloženi v posebne mape. Natisnjeni so celo v sedmerih barvah in na trdnem papirju.

Avtor je posvetil pripravi »Risanje« več let vztrajnega dela.

V pohvalo se avtorju šteje, ker je sestavil in pokazal več enot, ki bodo služile učiteljem pri stvarnem in nazornem pouku, pa tudi pri prirodnoznanstvem pouku. Skupine: gozdni sa-

deži, čevljarstvo orodje in drugo je snov za I. razred. Za višje razrede pa so n. pr. kroženje vode, premog in premogovniki itd. Te bodo služile učitelju za predloge in nasvete, kako si naj izdela še ostale zaokrožene učne slike s pomočjo risarskih shem.

Bogata zakladnica so pole z narodno ornamentiko. Toda te ne bodo služile le pri risanju, s pridom se jih bodo posluževali tudi pri ženskih ročnih delih. Z motivi so zastopane vse pokrajine naše širne države od Triglava do Vardarja.

V mapi imamo tudi poseben oddelek za geometrijsko risanje. Po navadi mrtve geometrijske ure bodo poživljene s predlogi na 24 polah, vsi vzorci zanje so vzeti iz motivov na narodnih vezeninah.

Novakovo »Risanje« je plod dolgoletnega, uspehov polnega poklicnega in strokovnjakega dela.

Novakovo »Risanje« je izdala in natisnila Učiteljska tiskarna. S tem svojim delom je dokazala popolnost svojega podjetja in upravičeno zapišemo, da je med vodilnimi tiskarnami v naši državi. Tako popolnega, svežega in dovršenega grafičnega dela ne najdemo povsod. Zavidajo nam ga tudi drugi in večji narodi. Radi verjamemo, da je želo Novakovo »Risanje« pohvalo poklicnih tiskarjev in risarskih strokovnjakov v Avstriji, Franciji in drugod. Divil se mu je tudi mnogim našim tovarišem in tovarišicam s poučnih ekskurzij mariborske Pedagoške centrale poznani slavni dunajski risarski strokovnjak in pedagog Rothe. Laskavo pohvalo o tej knjigi so izrekli tudi na pariški Sorbonni.

Pred leti je veljalo Novakovo »Risanje« po 500 dinarjev za posamezni izvod. Zdaj je založnica Učiteljska tiskarna v Ljubljani znižale le za prerasavanje, temveč za vzorce, kako stane izvod lepega dela le 100 din. S tem je omogočila, da si nabavi »Risanje« za svojo knjižnico tudi sleherni učitelj in učiteljica.

Kdor bo knjigo pregledal in se po njej ravnal, bo gotovo rad priznal, da je našel v njej obilo opore in pobud za nadaljnje smotno šolsko delo v smislu sodobnih načel strnjenejšega pouka. Predloge mu ne bodo služile le za prerasavanje temveč za vzorce, kako naj dela in postopa, da bo uspel pri sistematični vzgoji mladih risarjev.

Pohitite z naročili! Naj ne bo nobene šole, ki bi ne imela tega dela v svoji knjižnici.

Delo je namenjeno vsem jugoslovanskim šolam, učiteljem in učiteljicam. Zato je knjiga natisnjena v slovenščini, srbohrvaški tekst pa je v obeh pisavah: v latinici in cirilici.

Ob obletnici smrti

(V spomin prijatelju Josipu Lapajnetu † 2. aprila 1937.)

Prijatelj, leto dni je že tonilo v večnost, ko si odšel od nas. Leto dni! Veš li, da rana, ki jo je zasekala Tvoja smrt v naša srca, še ni zaceljena! Slutiš li, kako te nehoti pričakuje mo dan za dnem, da boš prišel, kakor si hodil iz svojega Podgorja k nam mestjanom: poln življenja, poln novih zamisli in načrtov in vedno pripravljen tovarišu svetovati, mu pomagati z dobro, bodrilno besedo.

O, ko bi Ti vsaj nekoliko mogel povedati, kako samotno nam je brez Tebe. Saj nisi prišel za dolgo k nam. Za hip, za dva. A prišel si in nam v onih bežnih trenutkih razjasnil s svojo odkrito, moško in iskreno besedo naša mrka lica. Kot bi zadihal svež zrak s planine, nam je bilo, kadar si prišel med nas.

Mnogokrat mi pogled pohiti k snežnim planinam. Tja proti Krvavcu se oziram nešteto krat. Zdi se mi, kot bi osamel planina tožila po svojem dobrem prijatelju. In vse nežno planinsko cvetje, ki ga je ljubil in neštete gorske poti strme in samotne tožijo po njem, po kralju Krvavca.

Tam med planinskim domom in njegovo ljubko, sedaj tako osamelo lovsko kočjo, pa stoji prelepo znamenje: iznad skal in ruševja se dviga košata smreka in na njej je pritrjen križ s Kristusom. Majhno in preprosto je to znamenje, a je, bi rekel, umetnina.

In kadar zagori pod Križanim svetla lučka, tedaj seva njena svetloba daleč doli po tihi Kriški planini, po njegovem planinskem raju in svetloba prodira doli proti daljni ravnini, kjer počiva naš Jože.

Sam je želel postaviti sredi planine, v bližini svoje kočje, križ, a smrt ga je prehitela, vendar njega želja je izpolnjena.

Tovariš, kadar boš hodil v Jožetovo krajstvo, se zamisli ob tihem planinskem znamenju nanj, ki je vse svoje življenje posvetil šoli, ki je vse svoje moči žrtvoval mladini in s svojim bogatim znanjem in tovariškim ra-

zumevanjem brezmejno koristil učiteljstvu, s katerim je bil povezan kot malokdo izmed nas. Kaj zato, če mu je bila pot v življenju na drobno posuta s trdim kamenjem in ostrim trnjem! Bil je mož, ki je znal prenesti z jekleno močjo vse udarce.

Saj pravi Cankar: »Pa če bi trdega dela ne bilo, ne trpljenja, ne ponižanja, ne bridkosti — odkod bi bile sanje?«

Tiho bodo romale jutri moje misli na tvoj grob, dobri, nepozabni naš Jože. Naj ti ga toplo pogrnem s cvetjem, da ti bo lahek in miren počitek!

Ko bo pa planina zadihala v toplem poletju, ti tudi jaz prinesem na grob rože. Na tvojo tiho planino bom stopil, na planino, ki plaka za svojim prijateljem. Natrgal bom gorskega cvetja za tebe — Jože. Z-n F.

„JELKA“

specialna modna trgovina za gospode

LJUBLJANA, Franciskanska ulica 5
(nasproti Učiteljski tiskarni)

se priporoča cenj. učiteljstvu pri nakupu modnih in sportnih srajc, pižam, spodnjega perila, žepnih robcev, vseh vrst nogavic, dokolenk, kravat, naramnic itd. Vedno zadnje novosti v najbolj kakovosti na zalogi. — Postrežba solidna, cene zmerne.

Perilo izdelujemo tudi po meri

Preporod mladinske pesmi

K mladinskim festivalom 3. aprila 1938.

Pravijo, da naša pesem propada. Pravijo o skoro vsaki naši pokrajini, da je neugodna za razvoj pevskih organov. Pravijo, da so ljudje brez poslušalca.

Res se morda izgublja poulična, gostilniška pesem, res propadajo pevska društva, ki so visela v zraku brez osnove, res pa je tudi, da »nemuzikalne« pokrajine izginjajo iz slovenske zemlje.

Niti ni minilo leto, odkar je bilo ustanovljeno v Konjicah društvo mladinskih pevovodij, pa so se že pokazali prvi uspehi smotrnega dela na polju mladinske glasbe. Na božičnem sestanku mladinskih pevovodij v Mariboru se je določil program štirih okrožnih mladinskih koncertov: konjiškega, šoštanskega, Dravske doline in Dravskega polja. In kar trije okrožni mladinski koncerti se bodo vršili dne 3. aprila 1938.

V Konjicah nastopi tega dne enajst mladinskih zborov, v skupnem številu 600 otrok. Nastopijo zbori Konjice, deška šola; Konjice, dekl. šola, Loče, Oplotnica, Prihova, Stranice, Spitalič, Skomerje, Zreče, Vitanje in Žiče.

Dravsko polje ima svoj koncert v Framu. Nastopijo štiri mladinski zbori iz Podove, Rač, Sv. Marjete in Št. Janža, v skupnem številu 290 otrok.

Dravska dolina ima dva koncerta, dopoldne v Guštanju, popoldne v Dravogradu. Nastopi pet zborov iz Dravograda, Guštanja, Marenberga, Prevalj in Vuzenice, v skupnem številu 220 otrok.

Če pogledamo imena teh mladinskih zborov, najdemo sledečo ugotovitev. Konjiško okrožje zastopa skoro ves srez, pohorske in dolinske vasi od enozadrednice Skomerje na Pohorju do šestrazrednic. V Dravski dolini so mladinski zbori samo iz večjih krajev. Na Dravskem polju pa so se strnile štiri sosednje vasi.

Tudi v sporedih ugotavljam zanimivo razvojno sliko. Na vsakem teh treh okrožnih koncertih nastopajo posamezni zbori s povprečno po pet pesmimi, razen v konjiškem, kjer radi velikega števila zborov nastopajo s tremi. Skupni mladinski zbori v Konjicah nastopijo letos že s spremljavo učiteljskega orkestra, in sicer z Bachovim »Pomladnim prebujenjem« in Kosijevimi »Štirje letni časi«. Zbori Dravske doline zapoje tri koroške narodne v pozdrav bratom preko meje. Dravsko polje pa po eno eno, dvo- in troglasno in dravskopoljsko: »Trije modri«. Vsak izmed posameznih zborov Dravske doline poje vsaj po eno Adamičevo, Dravograd tudi Lajovicu (»Nagajivka«), Marenberg Mirka (»Jutranji zvone«) in Milojeviča (»Žabe«). V konji-

škem okrožju poje Oplotnica Bravničarja (iz »Polžkov«) in Mokranjca (»Rukovete«), Prihova Pirnika (»Tam v goščavci«), Spitalič Osterca (»Žabica in muha«) in Žiče Cvetkovo »Glej, saj ne moreš več...«, Ošterčevo »Nezgodno na piru« in Pirnikovo »Uspavanka Matjažku«. Dravsko polje poje po skladateljih: Podova Preglja, Sv. Marjeta Gerbca, Št. Janž Adamiča, Rače Pirnika, razen tega še Št. Janž in Rače Osterca »Svatba na piru«, »Žabica in muha« in »Belokranjske šaljivke«.

Iz tega pregleda je zelo jasno razvidna nova usmerjenost zborov. Ti, večinoma vaški zbori pojo sodobno pesem, pojo Osterca, Pirnika, Cvetka, Bravničarja, Milojeviča itd. V pevski kulturi dežela daleč prednjači mestu. Sodobna pesem zahteva mnogo dela, daje pa obilje užтков, naši mali pevci jo že zahtevajo in iz svojega nedavnega koncerta vem, da so prevzele poslušalce Kogojceve, Pirnikove in Osterčeve pesmi. Smer je zborom začrtana, poglobljeno delo bo dvigalo uspehe.

Ob festivalu je treba opozoriti še prav posebno na vzgojno plat te zadeve. Zbori ne goje med seboj nobene konkurence in popolnoma napačno bi bilo tako gledanje nanje. V bistvu tudi ne gre za prirejanje koncertov, ampak za splošno poglobitev glasbene vzgoje. Mnogo je zborov, včlanjenih v D. M. P., ki ne bodo mogli nastopati na okrožnih koncertih. Rastreseni so še po posameznih pokrajinah. Mnogo zborov bo imelo še domače koncerte. Ocenjevanje zborov z nekega enotnega stališča bi bilo popolnoma zgrešeno. Prilike so ravno pri mladinskih zborih tako zelo različne, da uspehov ne gre soditi po takem kopitu.

Mladina poje novo pesem. Prvi večji val bo plusnil v nedeljo 3. aprila, ko bo pelo nad 1000 mladih pevcev dvajsetih mladinskih zborov. Združeni pojo, nočemo sebičnosti, ne potrebujemo niti slavošpevov. Zavedamo se, da hočemo graditi splošno kulturo, dvigniti celoto, ne dvigati posameznikov. V tem delu je mnogo osebnih žrtv, zato temveč uspehov. Mladina poje. Poje, ker se zaveda pomena pesmi. Ne poje šolskih pesmi. Poje, kar je doživela, poje svoje trdo življenje, poje novo pesem veselja. S svojo pesmijo pogloblja glasbeni smisel odraslih, veže in prepleta svoja doživlja z razumevanjem starejše generacije. Poje in zmaga. Ves ogromni material, ki je ležal leta in leta neizrabljen, kliče po novi pesmi, zahteva klavarje, da ga bodo prekovali v jeklo, ki bo pelo. Vas gradi kulturo in jo kaže meščanu. Delo vedno zmaga nad lagodnostjo. Tudi tukaj bo zmaga žrtv. Zorn Jože.

Učiteljski pokret

Naša vas in učiteljevo delo v šoli

Referat tov. Miloša Verka, predsednika sreskega učiteljskega društva za Šmarje-Rogatec (Konec.)

Še nekaj moram opozoriti, zdi se mi zelo važno. Mnogokrat slišimo nagrobne govore in čitamo osmrtnice, da je bil pokojnik velik dobrotnik revežev in jim delil dobrote z radodarno roko: za te zemeljske dobrine hvalenost preko groba.

Človek pa pozna tudi duševne dobrine, največ jih delimo mi učitelji v šoli. Bodimo pri tem uvidni in usmiljeni! V vsakem razredu jih je nekaj, ki jih je narava z duhom bolj pičlo obdarovala, ne pozabimo nanje, ki so naše pomoči najbolj potrebni. Tam, kjer je premalo, dajmo čim več! Kjer je nakopičeno, se bo kopičilo samo. Naša dolžnost

je, da manjšamo difference. Pri vaškem slabicu najdemo nekaj pozitivnega. Negujmo to in širimo sorodne sposobnosti. Naj ne stopi iz šole nihče obupan in nesposoben za katero koli samostojno delo, ali celo radi karanja in zaničevanja zagrenjen, uporen proti vsemu in negativno usmerjen.

Tovariši in tovarišice! Vsak dan, vsako uro se spomnite na one, ki strmijo s toplimi pogledi v vas in nemo čakajo na ljubeznivo pobudo. Niso oni krivi, da so rojeni pod zvezdo revščine. Morda so fizično močni, pošteni, zvesti, vztrajni. Odlikujmo te njihove dobrine, pokažimo jim jih,

Plašče površnike

nudi v največji izbiri po nizkih cenah

FRAN LUKIČ

Ljubljana, Stritarjeva ulica 9